

Батьківщині, було завдання художніми засобами нагадати співвітчизникам про ці поривання.

Твір Леоніда Полтави (справжнє прізвище Пархомович) став зараз надзвичайно актуальним, оскільки його можна вважати проекцією на сьогоднішній день. Загострення стосунків із Російською Федерацією, закиди її політичних представників про права на Україну, змушують нас говорити, що боротьба триває і художні твори є рупором цих подій. У даній роботі ми лише накреслили коло тих історичних проблем, які висвітлює сучасна історична проза, і які потребують детальнішого аналізу і робота буде тривати.

Список використаних джерел:

1. Сорока Ю. В. Бій під Крутами / Ю. Сорока. – Харків: Фоліо, 2015. – 63 с.
2. Полтава Л. Над блакитним Чорним морем/ Леонід Полтава. – К.: Українська Видавнича Спілка, 2002. – 108 с.

Стоцька І.В.

аспірант кафедри стилістики української мови,

Інститут української філології та літературної творчості

імені Андрія Малишка

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

КЛЮЧОВІ КОНЦЕПТИ МУЗИЧНОЇ ВОКАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ

Українська музична лексика як необхідна складова поля досліджень в галузі музичної україністики є актуальною впродовж багатьох років для розвитку музичної культури. Упродовж останніх десятиліть українська вокальна музична термінологія є об'єктом широкого зацікавлення науковців, які досліджують її в різних аспектах з метою впорядкування та систематизації, так як вона є запитом на суспільство, перебуває у постійному розвитку, цікава своєю семантикою. Вокальна термінологія – один із значних за обсягом пластів спеціальної лексики, яка має свої особливості, а також риси, що поєднують її з терміносистемами інших галузей та із загальноживаною лексикою.

За походженням українська музична вокальна термінологія надзвичайно різноманітна: це і власномовні терміни, і арабські слова, і грецька лексика, і німецькі слова тощо. Назви запозичених музичних інструментів вказують на генетичну приналежність терміна тій чи іншій мові. Вокальна термінологія як невід'ємна частина лексичного складу мови є відкритою системою, що постійно перебуває в динаміці, вона «досить рельєфно віддзеркалюється перед нами чи то появою нових слів, чи то виходом окремих лексичних одиниць з ужитку (через втрату своєї комунікативної здатності), чи то зміною значення існуючих слів (у бік його розширення чи звуження)» [6, с. 3-7].

Лексичне значення тісно пов'язане з мисленням як процесом свідомості й розвитком інтелекту особистості, що фіксує результати пізнання й формування мовної картини світу, її концептосфери [5, с. 111]. Тому існує також лексичне концептуальне значення, тобто таке узагальнене значення, яке є ніби основою для інших вужчих значень.

Слово «концепт» у протермінологічній функції почало активно вживатися у російській лінгвістичній літературі з початку 90-х років. В. Кузнєцов дає терміну таку дефініцію: «Концептом є загальний ментальний зміст..., те, що називають також смыслом..». Така інтерпретація смислу мовного виразу має давню традицію, яку приймали В. Гумбольдт, Г. Фреге, Б. Рассел, А. Черч, деякі представники російської філософії, зокрема Г. Шпет, І. Ільїн, М. Лосський та ін. [4, с. 21]. Л. Чернейко та В. Долинський також зауважують, що термін концепт не новий у лінгвістиці. У традиції він ототожнюється з терміном поняття. Власне і сьогодні розуміння цього терміна не можна вважати усталеним з огляду на те, що у лінгвістичних дослідженнях він вживається як синонім «значення слова»; розглядається як «ідея, непов'язана з мовними засобами» [2, с. 37]; конструкт, що пов'язується з етнокультурною специфікою [1, с. 48] тощо. Загалом простежується значна кількість підходів до розуміння цього терміна. Власне «лінгвістичні» визначення терміна тяжіють до когнітивно-психологічного розуміння. Наприклад, за О. Кубряковою, концепт – «термін, який слугує для пояснення одиниць ментальних або психічних ресурсів нашої свідомості й тієї інформаційної структури, що відображає знання та досвід людини; оперативна змістова одиниця пам'яті, ментального лексикону, концептуальної системи й мови мозку (*lingua mentalis*), усієї картини світу, відображеної у людській психіці» [3, с. 91]. Таке «широке» розуміння концепту пропонується у працях В. Телія, О. Селіванової.

Концепт **співак** має широку концептосферу – *вокаліст, виконавець, артист, співець, музикант, інструменталіст, віртуоз, композитор, поет* та ін. На особливу увагу заслуговують відношення між лексемами *виконавець і музикант, музикант та інструменталіст*. У плані системної організації вони виявляють себе в родо-видовій залежності. У плані семантичних визначень поняття, що їх позначають зазначені лексеми, інколи виявляють себе не через вказівку на видову чи родову ознаку предмета, а через вказівку на безпосередній перелік видів того чи іншого предмета.

Концептам *співак, пісня* властиві висока культурно-естетична оцінка і низька релігійна, що збереглася з часів середньовіччя. У більшості поетичних творів пісня виражає: 1) позитивні людські емоції, які розкриваються через такі концепти, як *веселоці, свято, гуляння*; 2) молодість, радість, щастя, які виражаються словами *краса, любов, юність, життя*; 3) розлуку, зраду, прощання, нерозділене кохання; 4) сум, тугу, використовуються слова плач, смуток, сльоза; 5) українську культуру і передає народний дух, тобто розглядається як культурний концепт; 6) стихії – ураган, вітер, грім, вогонь, які набувають позитивного або негативного значення.

Отже, концепт у загальнонауковому значенні є найбільшою оперативною одиницею ментальності, яка на вербальному рівні може позначатися словом, словосполученням чи фразеологізмом.

Список використаних джерел:

1. Воркачев С. Г. Концепт Счастья: понятийный и образный компоненты / С. Г. Воркачев // ИАН – 2001. – Т. 60, № 6. – С. 48.
2. Залевская А. А. Психолингвистический подход к проблеме концепта / А. А. Залевская // Методологические проблемы когнитивной лингвистики. – Воронеж, 2001. – С. 37.
3. Кубрякова Е. С. Краткий словарь когнитивных терминов / Е. С. Кубрякова, В. З. Демьянков, Ю. Г. Панкрац [и др.]. – М., 1996. – С. 91.
4. Кузнецов В. Г. Герменевтика и гуманитарное познание / В. Г. Кузнецов. – М., 1991. – С. 21.
5. Мацько Л. І. Українська мова: сучас. довід. / Л. І. Мацько, О. М. Мацько, О. М. Сидоренко. – Х., 2012. – С. 110, 111.
6. Паламарчук Л. Лексико-семантичний розвиток мови / Л. Паламарчук // Мовознавство. – 1982. – № 4. – С. 3–7.

Токарєва Л.В.

аспірант,

Науковий керівник: Дзюба-Погребняк О.І.

кандидат філологічних наук, доцент,

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

«КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПЕРСОНАЖ»

У РОМАНІ СЛОБОДАНА СЕЛЕНИЧА «TIMOR MORTIS»

Поняття «концептуальний персонаж» було введено в науковий обіг Ж. Дельозом і Ф. Гватарі у книзі «Що таке філософія?» [1]: «філософ представляє лише тілесну оболонку персонажей для свого головного концептуального персонажу і всіх інших, які слугують вищими заступниками, істинними суб'єктами його філософії» [2, с. 83]. У передмові і коментарях до книги Ж. Дельоза «Ніцше» С.Л. Фокін визначає концептуальний персонаж як рухому силу думки філософа: «концептуальний персонаж не представляє ні філософа, ні його філософію, навпаки, філософ є нічим іншим, як зовнішньою оболонкою вигаданих ним концептуальних персонажей, які, по суті, суть рухомої сили його думки» [2]. В.В. Лашов і Н.Б. Тетенков, щоб виправити недоліки, присутні у визначеннях попередників, пропонують наступні формулювання: «Концептуальний персонаж – це персонаж, наділений особистісними рисами, який у діалозі чи взаємодії з іншими персонажами, виявляє ідею, вкладену в нього філософом, дозволяючи побачити її очима Іншого» [6]. Для нашої розвідки важливими також є теоретичні положення праці київського науковця Бориса Шалагінова «Люцінда. Ф. Шлегеля як